

بیر و باوهرت

وه‌ریگره له

قورئان و سوننه‌ت

نووسینی : شیخ محمد جمیل زینو

وه‌ریگریانی : ماموستا محمد عبد الرحمن لطیف
وتارخوینی مزگه‌وتی ئیمامی عه‌لی - که‌لار

پیداچونه‌وی : ماموستا خه‌لیل نه‌حمه‌د
چاپی جه‌وته‌م

کوردستان کوردستان

سایتی به‌هه‌شت

www.ba8.org

✉ islam_kurd_ba8@yahoo.com

☎ 07701517378

عیراقه - کوردستان - که‌لار

هه‌میشه له‌گه‌لمان بن بو به‌ره‌مه‌ن نو‌ه

کتیپی ژماره (۵)

پیشہ کی وہرگیڑ

خوینہری بہرپز : ناوہ پوکی ئەم نامیلکہ یہ بریتییہ لہ ہندیك زانیاری سہرہ تایی زور گرنگ سہ بارہت بہ (بیروباوہری پاستی ئیسلام : بیروباوہری ئەہلی سوننہ و جہماعہ) کہ بہ بہ لگہی ئایہ تہکانی قورئانی پیروز و فہرموودہ صہحیحہکانی پیغہمبہری خوا (ﷺ) پشتراستکراونہ تہوہ ، بہ شیوازی پرسیار و وہ لام داریژراوہ بہ مہ بہستی ئاسانکاری تیگہیشتن لہ زانیاری بہکان .

بۆیہ بہ پیویستم زانی وہریبگیڑمہ سہر زمانی کوردی بۆ ئەوہی بییت بہ دہروازہیہک بۆ ئەو کہسانہی کہ دہیانہ وییت ئاشنابین بہ بابہ تہکانی بیروباوہری پہسہنی ئیسلامہتی کہ بہ ہوی لادان و چہ واشہ کاری و لاسایی کردنہ وہی کویرانہ و بی ئاگایی زوریک لہ خہلک غریب و نامۆ بووہ لہ نیو کۆمہ لگای موسلماناندا بہ گشتی !

وہ بہ باشی دہزانم لہم پیشہ کی بہ دا دوو خالت بۆ روونبکہ مہوہ :

یہ کہم : پیئاسہی بیروباوہر (العقیدۃ) کہ بریتییہ لہ :

زانیاری بہ حوکمہ شہرعی بہ گریڈراوہکان لہ دلدا کہ وہرگیراون لہ قورئان و فہرموودہ صہحیحہکانی پیغہمبہر (ﷺ) بہ تیگہیشتنی سہلہ فی صالح .. وہک باوہرپوون بہ خوا و فریشتہکانی و کتیبہکانی و پیغہمبہرانی و بہ پوژی دواپی و بہ قہدہر خیر و شہری ، ہہروہا باوہرپوون بہ ہموو ہوارہکانی غہیب .. و پہ تکردنہ وہ و ہرپہرچدانہ وہی بیدعہ و گومان و بیروباوہرہ پوچہلہکان .

کہواتہ بیروباوہر - لای ئەہلی سوننہ - بہو زانیاری بہ پاستانہ دہوتریت کہ لہ دلدا جیگیربوون و دلای لہ سہر گریڈراوہ و قہبولی گومان ناکہن .

دووہم : سہرچاوہی وہرگرتنی بیروباوہر کہ بریتییہ لہ :

ئایہ تہکانی قورئان و فہرموودہ صہحیحہکانی پیغہمبہر (ﷺ) بہ تیگہیشتنی سہلہ فی صالح و پیشہ وایانی ئوممہت .

ئہمہیہ سہرچاوہی وہرگرتنی بیروباوہری پاست و پہسہنی ئیسلامہتی ، جا ہہر کہ سیك لہ ہہر کات و شوینیک بیٹ بیروباوہری لہم سہرچاوہیہ وہ و ہرنہ گریٹ ئەوا دووچاری لادان (انحراف) و گومرپوون (ضلال) و تیاچوون (ہلاک) دہبیٹ ، پہنا بہ خوا .

داواکارم لہ خوای پہرہردگار لہ سہر بیروباوہری پاست و دروستی ئیسلام دامہ زراومان بکات تاوہ کو مردن و پاشان لہ سہری حہشرمان بکات لہ گہل پیغہمبہران و پیواچاکان و پیشہ وایانی ئوممہت و زانایانی پہسہنی ئیسلام ...

وہرگیڑ :

محمد عبد الرحمن لطیف

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ .

وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ .

وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ .

أَمَّا بَعْدُ :

ئەمە چەند پرسسیاریکی گزنگە سەبارەت بە بیروباوەر و عەقیدە وەلامیان دەدەمەوێه لەگەڵ باسکردنی بەلگەکانیان لە قورئان و فەرموودە ، بۆ ئەوەی خوینەر دڵی ئارامبگیریت و دلنایابیت لە راستی وەلامەکان ، چونکە بیروباوەری یە کخوایەستی بنچینەیی بەختەوهری مرقفه له دنیا و پوژی دوایدا ...
دواکاریشم لە خوا کەوا سودی پێ بگەیهنیت بە موسلمانان ، وە پاک و پوختی بکاتەوێه بۆ خۆی .

مافی خوا لە سەر بەندەکانی

۱ / نایا خوا ئیمەس بۆ چس دروست کردووێه ؟

وەلام / خوا ئیمەس دروست کردووێه بۆ ئەوەی بە تەنھا بیپەرستین و هیچ شەریکی بۆ بریار نەدەین ، بەلگەش بۆ ئەمە :
خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴾ [الذاریات] .

واتە : ئیمە جنۆکە و مرقفمان دروست نەکردووێه ئیلا بۆ ئەوێه نەبیت کە بە تەنھا من بیپەرستن .
هەرودها فەرموودەکەس پینغەمبەر ﷺ : ((حَقُّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا)) [متفق علیه / صحيح البخاري رقم : (۲۸۵۶) وصحيح مسلم رقم : (۳۰)] .

واتە : ماف و حەقی خوا لە سەر عەبدەکانی بریتی یە لەوێه کە بیپەرستن و هیچ شەریکی بۆ بریار نەدەن .

۲ / پەرستن (عیبادەت) بریتییە لە چس ؟

وەلام / پەرستن (عیبادەت) : ناویکی کۆکەرەوێه بۆ هەموو ئەو گوفتار و کردەوانەس کە خوا خۆشی دەوین وەک : دوعا و پارانەوێه و نوێژ و حەیان سەربرین و جگە لەمانەش ...

خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ﴿ قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴾ [الأنعام] .

واتە : ئەس پینغەمبەر ﷺ) بەخەلکی بلی : بەراستی نوێژ و حەیان سەربرین و ژیان و مردنم هەمووی بۆ خوا پەروردگاری هەموو جیهانە .

(نُسُكِي) : واتە : حەیان و ئازەل سەربرینم) .

وێه پینغەمبەر ﷺ) فەرموویەتی : خوای پایەبەرز فەرموویەتی : ((وما تقرب إلي عبدي بشيء أحب إلي مما افترضته عليه)) [صحيح البخاري رقم : (۶۵۰۲)] .

واتە : عەبدەکەم بە هیچ شتێک لیم نزیک نابیتەوێه خۆشەویست تر بیت لە لام وەکو ئەوێه کە فەرزەم کردووێه

لە سەری .

٣ / چۆن خوا بپهرستين ؟

وه لّام / خوا ده پهرستين به و شيوازه ي كه خوا و پيغه مبه ره كه ي (ﷺ) فرمانيان پي كر دوين ، خواي پايه به رز
 فرمويه تي : ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ﴾ [محمد] .

واته : ئه ي كه سانه ي كه ئيمان و باوه پتان هيناوه گوي پايه لي بكن بؤ خوا و گوي پايه لي بكن بؤ
 پيغه مبه ر ، و كرده وه كانتان پووجه ل مه كه نه وه .

وه پيغه مبه ر (ﷺ) فرمويه تي : ((مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ)) [صحيح مسلم رقم : (١٧١٨)] .

واته : هه ركه سيك هه ر كرده وه يه كه نه جامبات كه فرماني ئيمه ي له سه ر نه بيت ئه وا ئه و كرده وه يه
 ره تده كر يته وه و قه بول ناكريت .

٤ / نايا خوا بپهرستين له ترسي سزا و به ته ماحي پاداشته وه ؟

وه لّام / به لي به و شيوازه ده پيهرستين واته : به ئوميد ي ئه وه ي كه له سزاي پاريزراو بين و به چاكه
 پاداشتمان بداته وه ، خواي پايه به رز له وه سف ي ئيمان داراندا فرمويه تي : ﴿يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا﴾ [السجدة] .

واته : په روه رديگاريان ده پهرستن و لي ده پارينه وه له ترسي سزاي و به ته ماحي پاداشتي يه وه .

وه پيغه مبه ر (ﷺ) فرمويه تي : ((أَسْأَلُ اللَّهَ الْجَنَّةَ ، وَأَعُوذُ بِهِ مِنَ النَّارِ)) [صحيح أبي داود رقم : (٧٩٣)] .

واته : داواي به هه شت له خوا ده كه م و په ناشي پي ده گرم له ناگري دوزه خ .

٥ / نايا چاكه كاري (الإحسان) له په رستندا بر يتي يه له چي ؟

وه لّام / چاكه كاري (الإحسان) بر يتي يه له : هه ستردن به چاوديري خوا له په رستندا .

خواي پايه به رز فرمويه تي : ﴿الَّذِي يَرَبُّكَ حِينَ تَقُومُ ﴿٢١٨﴾ وَتَقْبَلُكَ فِي السَّجْدِ ﴿٢١٩﴾﴾ [الشعراء] .

واته : ئه و خوايه ي كه ده تبيني ت له كاتي كدا كه به پيوه وه ستاوي ت له نويژدا ، وه له كاتي كدا كه له ركوع و
 سو جده دا ده بيت .

وه پيغه مبه ر (ﷺ) فرمويه تي : ((الإحسان أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ))
 [صحيح مسلم رقم : (٨)] .

واته : چاكه كاري (الإحسان) بر يتي يه له وه ي كه : خوا بپهرستيت وه كو ئه وه ي كه ببيني ت ، وه ئه گه ر تو خوا
 نه ببيني ت ئه وا ئه و تو ده ببيني ت .

جو ره كاني يه كخوايه رستي و سو وده كاني

٦ / نايا بؤ چي خوا پيغه مبه راني ناردووه ؟

وه لّام / خوا پيغه مبه راني ناردووه بؤ ئه وه ي بانگه واز بكن بؤ په رستني و شيرك و هاوه ل بريارداني لي دور
 بخه نه وه ، خواي پايه به رز فرمويه تي : ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾ [النحل] .

واته : به دلنيايي له هه موو ئوممه تي ك (كۆمه له مرؤ قسي ك) دا پيغه مبه ري كمان ناردووه بؤ ئه وه ي پييان بلي : به
 تاك و ته نها خواي گوره بپهرستن و خو تان دور بخه نه وه له تاغوت (په رستني جگه له خوا) .

(الطَّاعُوتُ : واته : ئه وشهيطانهی که بانگه‌واز ده‌کات بۆ په‌رستنی جگه له خوا) .

وه پیغه‌مبهر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((الأنبياء إخوة .. ودينهم واحد)) [متفق عليه / صحيح البخاري رقم : (٣٤٤٣) وصحيح مسلم رقم : (٢٣٦٥)] .

واته : پیغه‌مبهران برای یه‌کن و دین و ئایینیشیان یه‌کیکه .

٧ پ / ئایا یه‌کتاکردنه‌وه‌ی خوا له په‌روه‌ردگار ییتیدا (توحید الربوبیة) بریتیی‌یه له چس ؟

وه‌لام / یه‌کتاکردنه‌وه‌ی خوا له په‌روه‌ردگار ییتیدا (توحید الربوبیة) بریتیی‌یه له : یه‌کتاکردنه‌وه‌ی خوا له

کرداره‌کانیدا وه‌کو دروستکردن و به‌پیره‌بردن و جگه له‌مانه‌ش ... خوای پایه‌به‌رز فه‌رموویه‌تی : ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ

الْعَالَمِينَ﴾ [الفاتحة] .

واته : سوپاس و ستایش بۆ ئه‌و خوایه‌ی که په‌روه‌ردگاری هه‌موو جیهانه .

وه پیغه‌مبهر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((أنتَ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ)) [متفق عليه / صحيح البخاري رقم : (٧٣٨٥) وصحيح مسلم رقم : (٧٦٩)] .

واته : خوایه تۆ په‌روه‌ردگاری ئاسمانه‌کان و زه‌ویت .

[الرَّبُّ : هو الخالقُ المَلِكُ المُدَبِّرُ ، واته : په‌روه‌ردگار بریتیی‌یه له : به‌دیهینه‌ر و خاوه‌ن و به‌پیره‌به‌ر]

٨ پ / ئایا یه‌کتاکردنه‌وه‌ی خوا له په‌رستندا (توحید الألوهیة) بریتیی‌یه له چس ؟

وه‌لام / یه‌کتاکردنه‌وه‌ی خوا له په‌رستندا (توحید الألوهیة) بریتیی‌یه له : یه‌کتاکردنه‌وه‌ی خوا به په‌رستن وه‌کو

: دوعا و پارانه‌وه و حه‌یوان سه‌ربرین و نه‌زکردن ، خوای پایه‌به‌رز فه‌رموویه‌تی : ﴿وَاللَّهُمَّ إِلَهٌ وَحْدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ

الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ﴾ [البقرة] .

واته : په‌رستراوی ئیوه ته‌نهما یه‌ک په‌رستراوه که هه‌چ په‌رستراویک نی‌یه شایسته‌ی په‌رستن بی‌ت جگه له ئه‌و

نه‌بی‌ت که‌وا خاوه‌نی ره‌حمه‌تیکی فراوانه و به‌به‌زه‌یی‌یه .

وه پیغه‌مبهر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی :

((فَلْيَكُنْ أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ : شهادة أن لا إلهَ إلا اللهُ)) [متفق عليه / صحيح البخاري رقم : (١٤٩٦) وصحيح مسلم رقم :

(١٩)] .

واته : با یه‌که‌م شت که بانگه‌وازیان ده‌که‌یت بۆ لای بریتی بی‌ت له : شایه‌تی دان به‌وه‌ی که : هه‌چ په‌رستراویک

نی‌یه شایسته‌ی په‌رستن بی‌ت جگه له خوا (الله) نه‌بی‌ت .

وه له ریوایه‌ته‌که‌ی (البخاري) دا هاتوه :

((إلى أن يوحداوا اللهُ)) [صحيح البخاري رقم : (٧٣٧٢)] .

واته : با یه‌که‌م شت که بانگه‌وازیان ده‌که‌یت بۆ لای بریتی بی‌ت له : یه‌کخواپه‌رستی [به‌واتیه‌کی تر :

یه‌کتاکردنه‌وه‌ی خوا به په‌رستن] .

٩ پ / ئایا یه‌کتاکردنه‌وه‌ی خوا له ناو و صیفته‌کانیدا (توحید الأسماء والصفات) بریتیی‌یه له چس ؟

وه‌لام / یه‌کتاکردنه‌وه‌ی خوا له ناو و صیفته‌کانیدا (توحید الأسماء والصفات) بریتیی‌یه له :

سه لماندنی ئه وهی که خوا وه صفی خویی پی کردوو له قورئاندا ، یان ئه وهی که پیغه مبه ره کهی (ﷺ) وه صفی پی کردوو له فهرمووده صه حیحه کانیدا به حه قیقه ت ، به بی (تأویل) و (تفویض) و (تمثیل) و (تعطیل)^(١) ، وه کو (استواء) کردن له سهر عهرش و دابه زین بو ئاسمانی دونیا و دهست و جگه له مانهش له و صیفه تانهی که لایه قن بو کاملیتی خوا ، خوی پایه به رز فهرموویه تی : ﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ (الشوری) .

واته : هیچ شتیك وه کو خوا نییه و خواش بیسه ر و بینه ره .

وه پیغه مبه ر (ﷺ) فهرموویه تی : ((ينزل اللهُ في كُلِّ لَيْلَةٍ إِلَى سَمَاءِ الدُّنْيَا ...)) [صحیح مسلم رقم : (٧٥٨)] .

واته : هه موو شه ویک خوا داده به زیت بو ئاسمانی دونیا .

داده به زیت : دابه زینیک که لایه ق بیته به گه وره یی خواوه ، که لیکچوواندنی تیدا نییه به هیچ یه کیك له

دروستکراوه کانی .

پ ١٠ / خوا له کوویه (أَيْنَ اللَّهِ) ؟

وه لام / خوا له سهر (عهرش) له له سه رووی ئاسمانکانه وه ، خوی پایه به رز فهرموویه تی : ﴿الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ

أَسْتَوَى﴾ (طه) .

واته : خوی میهره بان له سهر عهرشه .

واته : (به رزبووه ته وه به سهر عهرشدا) وه کو چون له (صحیح البخاری) دا هاتوو [بپوانه : فتح الباری : (١٣ / ٤٩٣)]

وه پیغه مبه ر (ﷺ) فهرموویه تی : ((إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ كِتَابًا ... فَهُوَ عِنْدَهُ فَوْقَ الْعَرْشِ)) [متفق علیه / صحیح البخاری رقم : (٧٤٥٤)] و صحیح مسلم رقم : (٢٧٥١) .

واته : خوا کتیبیکی نووسیوه که له لای خویی تی له سهر عهرش .

پ ١١ / نایا خوا له گهل نیمه دایه ؟

^(١) بو تیگه یشتن له م زاروانه پیویسته پیناسه یان بکه ین، بویه به کورتی ده لیم :

— (تأویل) : هو صرفُ اللفظ عن معناه الظاهر إلى معنی مَرَجوح بغير دلیل .

واته : (تأویل) : بریتییه له : گورینی واتای وشه کان له مانا راست و پواله ته کانیاں بو واتایه کی دوور و نه گونجاو به بی به لگه .

— (تفویض) : هو إثبات مُجرد اللفظ ، وتفویض العلم بمعناه إلى الله وحده .

واته : (تفویض) بریتییه له : سه لماندنی خودی وشه کان به ته نها و گپرانه وهی زانینی واتا کانیاں بو لای خوا به ته نها .

— (تمثیل) : هو إثبات المثل للشيء ، مُشْتَبهاً لَهُ من كُلِّ الوجه .

واته : (تمثیل) بریتییه له : سه لماندنی نمونه بو شتیك ، که له هه موو روویه که وه وه ک یه ک بن .

— (تعطیل) : هو عدم إثبات الصفات ، أو إثبات بعضها ونفي الباقي .

(تعطیل) بریتییه له : نه سه لماندنی سیفاته کانی خوا ، یان سه لماندنی هه ندیکیاں و نه سه لماندنی باقی یه که ی .

هه روها (ئه هلی سوننه و جه ماعه) صیفات و ناوه کانی خوا پاکرا ده گرن له (تشبییه) و (تکییف) یش ، که ئه مه پیناسه که یانه :

— (تشبییه) : هو إثبات المثل للشيء ، مُشْتَبهاً لَهُ من بعض الوجه .

واته : (تشبییه) بریتییه له : سه لماندنی نمونه بو شتیك ، که له هه ندیک رووه وه وه ک یه ک بن .

— (تکییف) : هو حكاية كيفية أو صورة ذات الله وصفاته) . =

واته : (تکییف) بریتییه له : گپرانه وهی چوئیتی یان شیوهی خودی خوا و صیفات کانی .

وه لآم / خوا له گه ل ئیمه دایه به بیستن و بینین و زانستی یه وه ، خوی پایه به رز فه رمویه تی : ﴿ قَالَ لَا تَخَافَا إِنِّي مَعَكُمَا أَسْمَعُ وَأَرَى ﴾ [طه] .

واته : [کاتیک خوی گه وره هه ردوو پیغه مبه ر (موسا و هارون) ی نارد بو لای فیرعه ون پیانی] فه رموو : مه ترسن چوونکه من له گه لتانم ده بیسم و ده بینم .

وه پیغه مبه ر (ﷺ) فه رمویه تی : ((إِنَّكُمْ تَدْعُونَ سَمِيعًا قَرِيبًا وَهُوَ مَعَكُمْ)) — أي بعلمه — [صحيح البخاري رقم : (٢٩٩٢) وصحيح مسلم رقم : (٢٧٠٤)] .

واته : ئیوه له که سیك ده پارینه وه که بیسه ره و نزیکه لی تانه وه و ئو له گه لتانایه - واته : به زانستی یه وه - .

پ ١٢ / نایا یه کخوا په رستی (التوحید) سوودس چایه ؟

وه لآم / سوودی یه کخوا په رستی (التوحید) بریتی یه له : ئاسووده یی له سزای خوا له دواړوژدا ، و هیدایه ت له دونیادا ، و سرینه وه و که فاره تی تاوانه کان ، خوی پایه به رز فه رمویه تی : ﴿ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا ءِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ اُولَئِكَ لَهُمُ الْاٰمَنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ ﴾ [الأنعام] .

واته : ئه وانه ی که ئیمان و باوه رپیان هیناوه و شیرکیان له گه لیدا

تی که ل نه کردوه ئه وانه ئاسووده ییان بو هیه و هیدایه ت دراویشن .

(بظلم) : واته : شیرک و هاوه ل بریاردان) .

وه پیغه مبه ر (ﷺ) فه رمویه تی : ((حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ : أَنْ لَا يُعَذِّبَ مَنْ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا)) [متفق عليه / صحيح البخاري رقم : (٢٨٥٦) وصحيح مسلم رقم : (٣٠)] .

واته : ماف و حه قی عه بده کان له سه ر خوا ئه وه یه که : سزای که سیك نه دات که وا هیچ شه ریکی بو خوا

ئه نجامنه داوه .

مه رجه کانی وه رگرتن و قبولکردنی کرده وه

پ ١٣ / نایا مه رجه کانی وه رگرتن و قبولکردنی کرده وه بریتین له چس ؟

وه لآم / مه رجه کانی وه رگرتن و قبولکردنی کرده وه له لای خوا سی مه رجن :

١ - ئیمان و باوه ر بوون به خوا و ته نها په رستنی (الإيمان بالله وتوحيده) ، خوی پایه به رز فه رمویه تی : ﴿إِنَّ

الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا﴾ [الكهف] .

واته : ئه وانه ی که باوه رپیان هیناوه و کرده وه ی چاکیان ئه نجامداوه چه ندين باخيان بو هیه له فیرده وسدا و

میوانداری ده کرین .

وه پیغه مبه ر (ﷺ) فه رمویه تی : ((قُلْ آمَنْتُ بِاللَّهِ ، ثُمَّ اسْتَقَمْتُ)) [صحيح مسلم رقم : (٣٨)] .

واته : بلئی باوه رپم هیناوه به خوا ، و ئه نجا به رده وامیش ببه له سه ری .

٢ - نییه ت پاکی (الإخلاص) : که بریتی یه له : ئه نجامدانی کرده وه بو خوا به ته نها به بی پیش چاوی (ریاء) و

به بی به گوئی دا دانی خه لك (سُمعة) و ناوبانگ ده رکردن ، خوی پایه به رز فه رمویه تی : ﴿فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ

واته : خوا بپه رسته و به نییته پاکیه وه دین داری بؤ ته نجام بده .

۳ - به پیئی ئه و شهرعه بیته که پیغه مبهه (ﷺ) پیئی هاتووه (موافقة الشريعة) ، خوای پایه به رز فه رموویه تی : ﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾ [الحشر: ۷] .

واته : ئه وهی که پیغه مبهه (ﷺ) بوی هیناون لیئی وه رگرن و ئه وه شی که قه ده غه ی کردووه لیئان وازی لییینن و خو پاریزی بکن له تاوان و سزای خوا و لیئی بترسن چونکه سزای خوا زور توونده .
 وه پیغه مبهه (ﷺ) فه رموویه تی : ((مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ)) [صحیح مسلم رقم : (۱۷۱۸)] .
 واته : هرکه سیئ هه ر کرده وه یه که نه نجامدات که فه رمانی ئیمه ی له سه ر نه بیته ئه واه و کرده وه یه ره تده کریتته وه و قه بول ناکریت .

شیرکی گه وره

پ ۱ / نایا گه وره ترین تاوان لای خوا بریتیه له چس ؟

وه لام / گه وره ترین تاوان بریتیه له شه ریک بریاردان بؤ خوا ، به لگه ش خوای پایه به رز فه رموویه تی : ﴿وَأَذْ قَالَ لِقَمَانَ لَابْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾ [لقمان: (۱۳)] .
 واته : لوقمان ووتی به کورپه که ی له کاتیئکا که ئاموژگاری ده کرد : ئه ی کورپی شیرینم شیرک بؤ خوا ته نجام مه ده چونکه شیرک گه وره ترین سته م و تاوانه .

وه کاتی پرسیار کرا له پیغه مبهه ی خوا (ﷺ) : ((أَيُّ الذَّنْبِ أَعْظَمُ؟ قَالَ: أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلْقُكَ!)) [متفق علیه / صحیح البخاری رقم : (۴۷۶۱) و صحیح مسلم رقم : (۸۶)] .

واته : نایا گه وره ترین تاوان بریتیه له چس ؟ پیغه مبهه ی خوا (ﷺ) فه رمووی : گه وره ترین تاوان ئه وه یه که شه ریک و هاوشیواز و هاوه ل بؤ خوا دابنه یته له کاتیئکا که ته نها ئه و توی دروست کردووه !

پ ۲ / نایا شیرکی گه وره بریتیه له چس ؟

وه لام / شیرکی گه وره بریتیه له ته نجامدانی په رستن بؤ جگه له خوا ، وه کو دوعا و پارانه وه له غه یری خوا ، وه داوای فریاکه وتن له مردووه کان یان زیندووانی نادیار ، خوای پایه به رز فه رموویه تی : ﴿وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾ [النساء: (۳۶)] .

واته : خوا بپه رستن به ته نها و هیچ شتیئکه مه که ن به شه ریکی .

وه پیغه مبهه (ﷺ) فه رموویه تی : ((أَكْبَرُ الْكِبَائِرِ: الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ...)) [صحیح البخاری رقم : (۶۸۷۱)] .

واته : گه وره ترین تاوان له تاوانه گه وره کان : شیرک ته نجامدان و هاوه ل بریاردانه بؤ خوا ...

پ ۳ / نایا شیرک نه نجامدان بوونی ههیه له ناو ئهم ئوممه ته دا ؟

وه لآم / به لئى شیرک نه نجامدان بوونی ههیه ، به لگهش خواى پایه بهرز فه رموویه تی : ﴿وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ﴾ [یوسف : (۱۰۶)] . واته : زۆرینه ی خه لك ئیمان و باوارپناهین ئیلا له گه ل ئه وه شدا شه ریک و هاوه ل بریارده رن .

وه پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموویه تی : ((لا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَلْحَقَ قِبَائِلُ مَنْ أُمَّتِي بِالْمُشْرِكِينَ ، وَحَتَّى تَعْبُدَ الْأوثَانَ)) [صحيح سنن الترمذي رقم : (۲۲۱۹)] .

واته : قیامه ت هه لئاسی ت تاوه كو هه ندیك تیره وهؤز له ئوممه ته كه مدا خۆیان نه گه یه ننه موشریک و هاوه ل بریارده ره كان ، و تاوه كو بت و هاوشیوه كانی نه په رستن .

پ ۴ / نایا هوكمی دوعا و پارانه وه له مردووه كان یان له كه سانی نادیار چه یه ؟

وه لآم / دوعا و پارانه وه له مردووه كان یان له كه سانی نادیار به شیكه له شیرکی گه وه ، خواى پایه بهرز فه رموویه تی : ﴿وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذَا مِنَ الظَّالِمِينَ﴾ [یونس : (۱۰۶)] .

واته : داوا مه كه له جگه له خوا و لئى مه پارپیره وه كه نه سوودت پی ده گه یه نی ت و نه زیان ، وه ئه گه ر ئه مه ت كرد - واته : ئه گه ر هاوارت كرده غه یری خوا و لئى پاراپیته وه - ئه وا تو له سته مكاره هاوه ل بریارده ره كانی .

(الظَّالِمِينَ : أي المُشْرِكِينَ ، واته : له موشریک و هاوه ل بریارده ره كانی) .

* [واته : زۆرینه ی خه لك له گه ل ئه وه دا كه ئیماندار و باوه ردارن به په روه ردگاریتی خوا كه چی له په رستنیدا شه ریک و هاوه لئى بو بریار ده دن و كرده وه كانیان شیرکی تیدا یه و غه یری خواش ده په رستن له گه ل خوا !!! بو زیاتر تیگه یشتن له واتای ئه م ئایه ته به پیوستی ده زانم كه وا ووته ی چه ند زانایه ك بخره بهر ده ستی خویننه ران :

(عكرمة) سه باره ت به م ئایه ته : ﴿وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ﴾ فه رموویه تی : تسألهم من خلقهم ومن خلق السماوات والأرض ؟ فيقولون : الله ، فذلك إيمانهم بالله وهم يعبدون غيره ! تفسیر الطبري : (۱۳ / ۷۷) .

واته : كه پرسیاریان لیده كه یه كئ ئیوه ی دروست كرده وه و كئ ئاسمانه كان و زهوی دروست كرده وه ؟ ده لئین : خوا ، ئا ئه مه ئیمان و باوه ره كه یانه به خوا به لآم له گه ل ئه وه شدا غه یری خوا ده په رستن !!!

وه (مجاهد) یش فه رموویه تی : (إيمانهم قولهم الله خالقنا ویرزقنا ویمیتنا ، فهذا إيمان مع شرك عبادتهم غيره) تفسیر الطبري (۱۳ / ۷۸) .
واته : ئیمان ه كه یان بریتی یه له وه ی كه ده لئین : (الله) به ده یته رمانه و رزق و رۆزیمان ده دات و ده مانمری نی ت ، ئا ئه مه ئیمان ه له گه ل شیرکی په رستنیان بو غه یری خوا .

وه (البيضاوي) فه رموویه تی : ﴿وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ﴾ فی إقرارهم بوجوده وخالقته ، ﴿إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ﴾ بعبادة غيره) تفسیر البيضاوي : (۳ / ۳۱۱) .
واته : ئیمان ی زۆرینه یان به خوا بریتی یه له دانپنن و باوه رپوونیان به بوون و به ده یته ری تی خوا ، وه شه ریک و هاوه ل بریاردانه كه یان له وه دایه كه غه یری خوا ده په رستن .

به وه ی كه هاوار ده كه نه غه یری خوا و له غه یری خوا ده پارپینه وه و هانای بو لا ده بن و داوا ی فریاكه وتنی لیده كه ن و سویند به غه یری خوا ده خۆن و چه یوان بو غه یری خوا سه رده برن و پشتی پی ده بستن و ئومیدی ده سته كه وتنی خیریان لئى هه یه و لیشتی ده ترسن و ته واف به ده وری قه بر و شه خص و مه زارگا كاندا ده كن و ... هتد له جو ره كانی شه ریک نه نجامدان بو خواى ته نها و بی شه ریک ! وه رگتیر .

* [الأوثان : بریتی یه له و شتانه ی كه جگه له خوا ده په رستری ن ، چ بت بی ت یان قه بر بی ت یان مه رقه د و مه زارگا بی ت یان شه خص و دار و به رد بی ت یان مروقیكی زیدندوو یان مردوو بی ت .

كه واته : زاراوه ی (الأوثان : جمع وثن) گشتی تر و به رفراوان تره له زاراوه ی (الأصنام : جمع صنم) ، چونكه (صنم) ته نها بو وینه و په یكه ر به كار ده هیتریت ، به لآم (وثن) هه موو ئه و شتانه ده گریته وه كه وا جگه له خوا ده په رستری ن چ (صنم) وینه و په یكه ر بی ت یان هه ر شتیكی تر بی ت وه كو دار و به رد و قه بر و شه خص و ... هتد [برونه : (القول المفید علی كتاب التوحید) للشيخ ابن العثيمين ، لاپه ره :

وه پیغهمبر (ﷺ) فہرموویہ تی :

((مَنْ مات وهو يدعو مِنْ دُونِ اللَّهِ نَدَّاهُ دَحْلَ السَّارِ)) [صحیح البخاری رقم : (۴۴۹۷) و صحیح مسلم رقم : (۹۲)] .

واته : ہرکہ سیک بمریت له کاتیکدا کہ شہریک و ہاوشیوازیکی بو خوا دانابیٹ و ہاوری تی کردبیٹ و لسی

پارابیٹہ وہ ئہوا دہچیٹہ ناو ئاگری دوزہخہ وہ .

پہ / نایا دوعا و پارانہ وہ پەرستن و عیبادتہ ؟

وہ لآم / بہ لئی دوعا و پارانہ وہ پەرستن و عیبادتہ ، خوی پایہ بہرز فہرموویہ تی : ﴿ وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ

لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴾ [ذیلین [غافر : (۶۰)] .

واته : پەروردگارتان فہرموویہ تی : ئیوہ داوام لسی بکن و لیم بیارینہ وہ منیش و لامتان دہدمہ وہ و

دوعاکانتان گیرا دہکم ، ئا ئہوانہ ی کہوا خویمان بہ گورہ دادہ نیئن له ئاستی دوعا و پارانہ وہ و پەرستنی خوا ئا

ئہوانہ دہچنہ ناو (جہہ نم) دوزہخہ وہ بہ سہرشوپی .

وه پیغهمبر (ﷺ) فہرموویہ تی :

((الدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ)) [صحیح سنن الترمذی رقم : (۲۹۶۲)] .

واته : دوعا و پارانہ وہ پەرستن و عیبادتہ .

پ۶ / نایا مردووہ کان گوئیان له دوعا و پارانہ وہ ہہیہ ؟

وہ لآم / نہ خیر گوئیان لسی نییہ ، خوی پایہ بہرز فہرموویہ تی :

۱- ﴿إِنَّكَ لَأَنْتَ سَمِعَ الْمَوْتَى﴾ [النمل : (۸۰)] .

واته : تو ناتوانیت ہیچ شتیك بدہیت بہ گوئی مردووہ کانداندا .

۲- ﴿وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَن فِي الْقُبُورِ﴾ [فاطر : (۲۲)] .

واته : تو ناتوانیت ہیچ شتیك بدہیت بہ گوئی ئہوانہ ی کہ له گوردان .

جورہ کانی شیرکی گورہ

پ۷ / نایا داوای فریاکہ وتن بکہین له کہسانس مردوو یان له کہسانس نادیار ؟

وہ لآم / داوای فریاکہ تنیان لیناکہین [چونکہ ئہمہ شیرک و ہاوہل بریاردانہ] ، خوی پایہ بہرز فہرموویہ تی :

۱- ﴿وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ * أَمْوَاتٌ غَيْرٌ أَحْيَاءُ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ﴾

[النحل : (۲۰ - ۲۱)] .

واته : ئہوانہ ی کہ ہاوریان تیدہ کریت جگہ له خوا ہیچ شتیك دروست ناکہن بہ لکو خوشیان دروست دہ کرین

* ئہوانہ مردوون و زیندوونین و ناشزانن و ہست ناکہن کہ ی زیندوو دہ کرینہ وہ .

۲- ﴿إِذْ تَسْتَعِثُونَ رَبُّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ﴾ [الأنفال : (۹)] .

واته : له کاتیکدا کہ ئیوہ داوای فریاکہ وتننتان دہ کرد له خوی پەروردگارتان و ئہویش وہ لآمی دانہ وہ و

فریاتان کہوت .

وه پیغهمبر (ﷺ) فہرموویہ تی :

((يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيثُ)) [صحیح سنن الترمذی رقم : (۳۵۲۴)] .

واته : ئہ ی خوی زیندوو و بہ ئاگا بہ رحم و میہرہ بانیت داوای فریاکہ وتننت لیدہ کہم .

پ ۸ / نایا دروسته داواى یارمه تی بکهیت له غهیری خوا ؟

وه لّام / نه خیر داواى یارمه تی کردن له غهیری خوا دروست نییه [چوونکه شیرک و هاوهل بریاردانه] ، به لگهش
خواى پایه بهرز فهرموویه تی : ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾ [الفاتحة : (۵)] .

واته : ئەى خوايه تهنهئا تۆ ده په رستين و تهنهئا داواى یارمه تيش له تۆ ده کهين .
وه پیغه مبهر (ﷺ) فهرموویه تی : ((إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللَّهَ ، وَإِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ)) [صحيح سنن الترمذي رقم :
(۲۵۱۶)] .

واته : ئەگه ر داوات کرد ئەوا تهنهئا داوا له خوا بکه ، وه ئەگه ر داواى یارمه تیت کرد ئەوا تهنهئا داواى یارمه تی له
خوا بکه .

پ ۹ / نایا داواى یارمه تی له کهسانى زیندوو بکهين ؟

وه لّام / به لّی له و شتانه دا که توانایان به سه ریدا هه یه ، خواى پایه بهرز فهرموویه تی : ﴿وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ
وَالتَّقْوَى﴾ [المائدة : (۲)] .

واته : هاوکارى یه کتر بکه ن و یارمه تی یه کتر بدن له سه ر چاکه کارى و خو پاریزی کردن له تاوان .
وه پیغه مبهر (ﷺ) فهرموویه تی : ((وَاللَّهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ)) [صحيح مسلم رقم : (۲۶۹۹)]

واته : خوا له یارمه تی عه بده که یدایه تاوه کو عه بد له یارمه تی دانى براکه یدا بیّت .

پ ۱۰ / نایا نه زر کردن بۆ غهیری خوا دروسته ؟

وه لّام / نه خیر نه زر کردن دروست نییه ئیلا بۆ خوا نه بیّت ، خواى پایه بهرز فهرموویه تی : ﴿رَبِّ إِنِّي نَذَرْتُ لَكَ
مَا فِي بَطْنِي مُحَرَّرًا﴾ [آل عمران : (۳۵)] .

واته : ئەى په روه ردگارم من ئەو مندالەى که له سکمدایه کردوومه به نه زر بۆ تۆ بۆ ئەوه ی خزمه تی دین و
ماله که ی تۆ بکات .

وه پیغه مبهر (ﷺ) فهرموویه تی : ((مَنْ نَذَرَ أَنْ يُطِيعَ اللَّهَ فَلْيُطِعْهُ ، وَمَنْ نَذَرَ أَنْ يَعْصِيَهُ فَلَا يَعْصِهِ)) [صحيح البخاري رقم
(۶۶۹۶)] .

واته : هه رکه سیك نه زری کرد بۆ ئەوه ی گوپرایه لّی خوا بکات و کاریکی چاک ئەنجام بدات ئەوا با گوپرایه لّی خوا
بکات و ئەنجامی بدات ، وه هه رکه سیك نه زری کرد بۆ ئەوه ی که سه رپیچی فه رمانی خوا بکات و تاوان ئەنجام بدات
ئەوا با سه رپیچی نه کات و تاوان ئەنجام نه دات .

پ ۱۱ / نایا حه یوان سه ربهرین بۆ غهیری خوا دروسته ؟

وه لّام / نه خیر حه یوان سه ربهرین بۆ غهیری خوا دروست نییه .

به لگهش خواى پایه بهرز فهرموویه تی : ﴿فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرْ﴾ [الکوثر : (۲)] .

واته : نوپژ بکه بۆ خواى په روه ردگارت و حه یوانی بۆ سه ربهره .

(أَنْحَرُ : أَيِ اذْبَحُ لِلَّهِ ، وَاتِه : حه یوان سه ربهره بۆ خوا به تهنهئا) .

وه پیغه مبهر (ﷺ) فهرموویه تی :

((لَعَنَ اللَّهُ مَنْ ذَبَحَ لِغَيْرِ اللَّهِ)) [صحيح مسلم رقم : (۱۹۷۸)] .

واته : له عنته تی خوا له و که سه ی که حیوان سهرده برپیت بو غه یری خوا .

پ ۱۲ / نایا طه و اف بکه ین به دهوری قه بردا به مه به ستنی نه وه سی که له خوا نزیکمان بکه نه وه ؟

وه لآم / نه خیر طه و اف ناکه ین ئیلا به دهوری که عبدا نه بییت [چونکه طه و اف کردن به دهوری قه بردا شیرکه

، خوی پایه به رز فه رموویه تی : ﴿وَلْيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ﴾ [الحج : (۲۹)] .

واته : با طه و اف بکه ین به دهوری مالی خوادا که وا پیشینه ترین مزگه وته .

وه پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموویه تی :

((مَنْ طَافَ بِالْبَيْتِ سَبْعًا وَصَلَّى رَكَعَتَيْنِ كَانَتْ رَقَبَةً)) [صحيح سنن ابن ماجه رقم : (۲۹۵۶) وسلسلة الأحاديث الصحيحة رقم

: (۲۷۲۵)] .

واته : هه رکه سیك (۷) حهوت جار طه و اف بکات به دهوری مالی خوادا و (۲) دوو رکعات نووژ بکات ئه وا وه کو

ئه وه وایه که کو یله یک ئازاد بکات .

پ ۱۳ / نایا هوکمی جادوو (سیجر) کردن چیه ؟

وه لآم / جادوو (سیجر) کردن به شیکه له کوفر و بی باوه ری ، خوی پایه به رز فه رموویه تی : ﴿وَلَكِنَّ الشَّيَاطِينَ

كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ﴾ [البقرة : (۱۰۲)] .

واته : به لگو شه یتانه کان کوفریان کردوو که خه لکیان فیری جادوو (سیجر) کردن ده کرد .

وه پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموویه تی : ((اجتنبوا السِّبْعَ الْمَوْبِقَاتِ : الشُّرْكَ بِاللَّهِ ، وَالسِّحْرَ ...)) [صحيح البخاري رقم :

: (۲۷۶۶) وصحيح مسلم رقم : (۸۹)] .

واته : خوتان به دوور بگرن له و حهوت تاوانه فه وتینه رانه ی که مرؤف له ناو ده بن : شه ریک برپاردان بو خوا ، و

سیجر کردن ...

پ ۱۴ / نایا فالچیان و هه والده ران له زانستی غه یب به راست بزه ینه وه ؟

وه لآم / نه خیر به راستیان ناخه ینه وه و به راستیان نازانین ، خوی پایه به رز فه رموویه تی : ﴿قُلْ لَّا يَعْلَمُ مَن فِي

السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ﴾ [النمل : (۶۵)] .

واته : ئه ی پیغه مبه ر پییان بلئ : که س له نیو ئاسمانه کان و زه ویدا غه یب نازانیت ته نها خوا نه بییت .

وه پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموویه تی : ((مَنْ أَتَى عَرَفًا أَوْ كَاهِنًا ، فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ ، فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أَنْزَلَ عَلَيَّ مُحَمَّدٌ))

[صحيح رواه أحمد : (۲ / ۴۲۹) ، صحيحه الألباني في صحيح الترغيب والترهيب رقم : (۲۰۴۷)] .

واته : هه رکه سیك بچیته لای فالچی یه ک یان هه والده ریک به غه یب و باوه ری پی بکات له و قسانه ی که ده یکات

ئه وا به ته ئکید ی کوفری کردوو به و قورئانه ی که دابه زیوه بو سه ر محمد (ﷺ) .

پ ۱۵ / نایا که س له غه یب ده زانیت ؟

وه لآم / نه خیر که س له غه یب نازانیت ئیلا که سیك نه بییت له پیغه مبه ران که وا خوا غه یب پی شان دابیت و

هینا بییتی به پیش چاوی ، خوی پایه به رز فه رموویه تی : ﴿عَالِمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَىٰ غَيْبِهِ أَحَدًا * إِلَّا مَنِ ارْتَضَىٰ مِنْ

رَسُولٍ﴾ [الحج : (۲۶ - ۲۷)] .

واته : خوا زانایه به غه یب و په نهانی یه کان و که سیش له غه یب ئاگادار ناکاته وه و پیشانی نادات ئیلا مه گه ر

که سیك نه بییت که لئ ی رازی بییت له پیغه مبه ران .

وه پیغمبر (ﷺ) فرموده تی : ((لا یَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ)) [حسن رواه الطبرانی رقم : (۶۱۲۲)] .
 واته : کهس غیب نازانیت ئیلا خوا نه بیئت .

پ ۱۶ / نایا ده زوو و بهن و حه لقه له ده ست بکهین به مه بهستی شیفا و چاره سر وه گرتن لیبانه وه ؟
 وه لام / نه خیر له ده ستیان ناکهین ، خوی پایه بهرز فرموده تی : ﴿وَأَنْ يَمَسَّكَ اللَّهُ بَصْرًا فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ﴾ [الأنعام : (۱۷)] .

واته : نه گهر خوا زهره ر و زیانیکت پی بگه یه نیئت نه وا کهس ناتوانیت لایبات له سه رت ته نها خوا خوی نه بیئت .
 وه پیغمبر (ﷺ) فرموده تی :

((مَنْ عَلَّقَ تَمِيمَةً فَقَدْ أَشْرَكَ)) [صحيح رواه أحمد : (۴ / ۱۵۶) ، صححه الألبانی فی سلسلة الأحادیث الصحیحة رقم : (۴۹۲)] .

واته : هه رکه سیك چاوه زاریک هه لواسیت نه وا شیرکی نه نجامد اوه .

(التمیمة : بریتیه له مووروو یان به ردی ده ریا هه لده واسریت - به قه د لاشه و سه یاره و ئاژه ل و خانودا - به مه بهستی خویاریزی کردن له چاوی پیس) .

پ ۱۷ / نایا حوکمی کرده وه کردن به و یاسایانهی (قانون و ده ستور) که وا پیچه وانهی نیسلان چیه ؟
 وه لام / کرده وه کردن به و یاسایانهی (قانون و ده ستور) که وا پیچه وانهی نیسلان کوفر و بی باوه ری به نه گهر به دروست و ئاسایی بزانت یان نه گهر باوه رت و ابیت که وا کرده وه پی کردنی چاکه و شیاوه ، خوی پایه بهرز فرموده تی : ﴿وَمَنْ لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ﴾ [المائدة : (۴۴)] .

واته : هه رکه سیك حوکم نه کات به و دینه ی که وا خوا دایبه زاندوو و ناردوو به تی بو محمد (ﷺ) نه وا نه و که سانه کافر و بی باوه رن .

وه پیغمبر (ﷺ) فرموده تی : ((وما لَمْ تَحْكَمْ أَثْمَتُهُمْ بكتاب الله ويتخیروا مِمَّا أَنْزَلَ اللهُ ، إِلَّا جعلَ اللهُ بِأَسْمِهِمْ بینهم)) [صحيح سنن ابن ماجه رقم : (۴۰۱۹) ، وسلسلة الأحادیث الصحیحة رقم : (۱۰۶)] .

واته : وه نه گهر پیشه وا و کاربه ده سته کانیان حوکم نه کهن به کتیبه که ی خوا (قورئان) و خویان به ئازاد بزانت له پهیره وکردن یان نه کردنی نه و دینه ی که خوا دایبه زاندوو و به ئاره زووی خویان لی هی هه لبرترین ئیلا خوا ناره حه تی و ناکوکی ده خاته نیوانیانه وه .

پ ۱۸ / نایا چوئن وه لامی نه م پرسیاره ی شهیتان بدهینه وه : کن خوی دروست کرده وه ؟

وه لام / نه گهر شهیتان به م پرسیاره وه سوه سه ی کرد بو که سیك نه وا با په نابگریت به خوا ، خوی پایه بهرز فرموده تی : ﴿وَأَمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ [فصلت : (۳۶)] .

واته : نه گهر شهیتان وه سوه سه ی بو ت کرد و خراپه ی بو ت رازانده وه و ته مبه لی کردیته وه له چاکه کردن و هانی دایت بو تاوان کردن نه وا په نا بگره به خوا چونکه خوا بیسه ر و زانایه .

وه پیغمبر (ﷺ) فیری کردووین که وا فیلی شهیتان په تبکهینه وه و بلیین : ((آمنتُ باللهِ ورُسُلِهِ ، اللهُ أحدٌ ، اللهُ الصمدُ ، لَمْ يَلِدْ ، وَلَمْ يُولَدْ ، وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ)) .

واته : ئیمانم ههیه به خوا و پیغه مبه رانی ، خوا ته نهاییه ، خوا پیویستی به کهس نییه و هه موو دروستکراویکیش پیویستی به ههیه ، له کهس نه بووه ، و کهسیشی لی نه بووه ، و هیچ هاوشیواز و هاووینه نییه .

ئه نجا با سی جار تف بکات به لای چه پیدا ، و په نا بگریت به خوا له شهیتان ، و وازیش بینیت له و وه سوه سه و گومانه و بیری لینه کاته وه ، ئه مانه هه مووی ئه و وه سوه سه یه ناهیلیت .

ئه مه پوخته ی ئه و فه رموده سه حیحانه یه که له م باره یه وه هاتوون له (صحیح البخاری رقم : (۳۲۷۶) و صحیح مسلم رقم : (۱۳۴) و مسند أحمد رقم : (۲۵۰۰۶) و صحیح أبی داود رقم : (۴۷۲۲) دا .

پ ۱۹ / نایا زهره و زیانه کانی شیرکی گه وه بریتین له چی ؟

وه لام / شیرکی گه وه ده بیته هوی مانه وه له ئاگری دۆزه خدا به هه تاهه تایی ، خوی پایه به رز فه رمویه تی : ﴿ إِنَّهُ مَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴾ [المائدة : (۷۲)] .

واته : هه رکه سیك شیرک بکات و شه ریک بۆ خوا بریار بدات ئه و به ته ئکید ی خوا به هشتی لی حه رام و قه ده غه ده کات و جیگای مانه وه ی ئاگری دۆزه خه و شه ریک بۆ خوا بریار ده ران و سته مکاران کهس نییه پشتگیریان لی بکات و سه ریان بخات .

وه پیغه مبه ر (ﷺ) فه رمویه تی : ((وَمَنْ لَقِيَ اللَّهَ يُشْرِكْ بِهِ شَيْئًا دَخَلَ النَّارَ)) [صحیح مسلم رقم : (۹۳)] .

واته : هه رکه سیك بگات به خوا و به هه ر شتیك شیرکی ئه نجام دابیت بۆ خوا ئه و ده چیته ئاگره وه .

پ ۲۰ / نایا کرده وه ی پاک سوودی هه یه له گه ل شیرکدا ؟

وه لام / نه خیر کرده وه هیچ سوودی نییه له گه ل شیرکدا ، خوی پایه به رز فه رمویه تی : ﴿ وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾ [الأنعام : (۸۸)] .

واته : ئه گه ر شیرک ئه نجام بده ن هه موو ئه و کرده وانه ی که کردوویانه هه لده وه شیته وه .

وه پیغه مبه ر (ﷺ) فه رمویه تی : ((قَالَ اللَّهُ تَعَالَى : أَنَا أَغْنَى الشُّرَكَاءَ عَنِ الشَّرِكِ ، مَنْ عَمِلَ عَمَلًا أَشْرَكَ مَعِيَ فِيهِ غَيْرِي تَرَكْتُهُ وَشِرْكُهُ)) [صحیح مسلم رقم : (۲۹۸۵)] .

واته : خوی پایه به رز فه رمویه تی : من ده وله ندرتینی شه ریکه کانم له ئاستی ئه و شیرکه ، هه رکه سیك هه ر کرده وه یه کی کردووه و که سیکی تری له گه ل مندا کردووه به شه ریک تییدا ئه و من وازی لی دینم خوی و شیرکه که شی .

شیرکی بچووک

پ ۱ / نایا شیرکی بچووک بریتیه له چی ؟

وه لام / شیرکی بچووک بریتیه له ریا (به رچاوی) ، خوی پایه به رز فه رمویه تی : ﴿ فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا ﴾ [الكهف : (۱۱۰)] .

واته : هه ر که سیك ئومیدی ئه وه ی هه یه که بگاته خوی په روه ردگاری ئه و با کرده وه ی چاکه بکات و له په رستنی په روه ردگاریدا کهس نه کات به شه ریکی .

وه پیغه مبه ر (ﷺ) فه رمویه تی :

((إن أحوف ما أخافُ عليكم الشركُ الأصغر : الرياء)) [صحيح رواه أحمد : (٥ / ٤٢٨) ، صححه الألباني في سلسلة الأحاديث الصحيحة رقم : (٩٥١)] .

واته : ترسناکترین شت که لئی بترسم تووشتان ببیت شیرکی بچوکه که : (ریا)یه .
 وه به شیکه له شیرکی بچوکه ووتهی ئه و که سهی که ده لیت : ئه گهر خوا و فلان نه بویات ..
 یان ده لیت : ئه گهر خوا و تو ویستان لئی بیت .
 پیغه مبه (ﷺ) فرمویه تی :

((لا تقولوا : ما شاء الله وشاء فلان ، ولكن قولوا : ما شاء الله ثم شاء فلان)) [صحيح أبي داود رقم : (٤٩٨٠)] .

واته : مه لین : ئه گهر خوا ویستی لئی بیت و فلان ویستی لئی بیت ، به لکو بلین : ئه گهر خوا ویستی لئی بیت
 پاشان فلان ویستی لئی بیت .

پ ٢ / نایا سویند خواردن به غهیری خوا دروسته ؟

وه لام / نه خیر سویند خواردن به غهیری خوا دروست نییه ، خوای پایه بهرز فرمویه تی : ﴿قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي لَشَاعِرٌ﴾ [التغابن : (٧)] .

واته : ئه ی پیغه مبه پیمان بلئی : به لئی سویند به خوای پهروه دگارم زیندوو ده کرینه وه .
 وه پیغه مبه (ﷺ) فرمویه تی :

((مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ اللَّهِ فَقَدْ أَشْرَكَ)) [صحيح رواه أحمد : (٢ / ٣٤ ، ٨٦) ، صححه الألباني في صحيح أبي داود رقم : (٣٢٥١)] .

واته : هر که سیک سویند بخوات به غهیری خوا ئه و شیرکی کردوه .
 هروه ها پیغه مبه (ﷺ) فرمویه تی :

((مَنْ كَانَ حَالِفًا فَلْيَحْلِفْ بِاللَّهِ أَوْ لِيَصْمُتْ)) [صحيح البخاري رقم : (٢٦٧٩)] .

واته : هر که سیک سویندی خوارد ئه و با سویند به خوا بخوات یا خود با بی ده نگ بیت .

تهوه سول و داوای شه فاعهت و تکاردن

پ ١ / نایا به چس تهوه سول بکهین له لای خوا ؟

وه لام / تهوه سول هه یه تی جائیز و دروسته ، و هه شیه تی قه ده غه کراو و ری پینه دراوه :

١ - تهوه سولی جائیز و ری پیدراو (التوسل المشروع) بریتیه له : تهوه سول کردن به ناو و صیفه ته کانی خوا و کرده وه ی چاکه وه .

خوای پایه بهرز فرمویه تی : ﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا﴾ [الأعراف : (١٨٠)] .

واته : ناوه چاک و جوانه کان ته نها شایسته ی خوان بویه بهو ناوانه داوا له خوا بکهن و به خاتری ئه و ناوانه له خوا بپارینه وه .

هروه ها خوای پایه بهرز فرمویه تی : ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ﴾ [المائدة : (٣٥)] .

واته : ئه ی ئه و که سانه ی که ئیماننان هیناوه له خوا بترسن و خوتانی لئی نزیک بکه نه وه به گوی رایه لئی کردنی و کرده وه کردن به وه ی که پیی پازییه .

وه پیغمبر (ﷺ) فہرمویہ تی : ((أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ)) [صحیح رواہُ أحمد رقم : (۱ / ۳۹۱) ، صححہ الألبانی فی سلسلۃ الأحادیث الصحیحۃ رقم : (۱۹۹)] .

واتہ : خواہیہ داوات لئدہ کہم له بہر خاتری ہمووئو ناوانہی کہ ہتہ .

ہر وہا پیغمبر (ﷺ) فہرموی بہو صہ حاجیہی - کہ داوی لئ کرد له گہ لیدا بیٹ له بہ ہشتدا - : ((أَعْنِي عَلَى نَفْسِكَ بِكَثْرَةِ السُّجُودِ)) [صحیح مسلم رقم : (۴۸۹)] .

واتہ : ہاوکاریم بکہ بو خوت بہ زور سوجده بردن .

(بکثرۃ السجود : واتہ : بہ نویژ کردن کہ بہ شیئکہ له کردہ وہی چاکہ) .

وہ دروستہ تہ وہ سول بکہیت بہ خوشہ ویستی خو مان و خوشہ ویستی خوا بو پیغمبر (ﷺ) و پیاوچاکان .

* وہ بو زانیاری زیاتر له ووردہ کاریہ کان و بہ لگہ کانی ئەم بابہ تہ بگہ پیرہ وہ بو کتیبی : (التوسل أنواعه وأحكامه) دانانی شیخ ئەلبانی پرحمہ تی خوی لیبت .

وہ بہ لگہ کی تر بو دروستیتی تہ وہ سول کردن بہ کردہ وہی چاکہ بریتیہ له : چیرۆک و بہ سرہاتی ہا وہ لانی ئەشکەوتہ کہ (أصحاب الغار) کہوا - له داوی داخستنی دەرگاکی - تہ وہ سولیان کرد بہ کردہ وہ چاکہ کانیان و بہ ہوی ئەو وہ خوا دەرگای لییان کردہ وہ ﴿ہریہ کیئ لهو سی پیاوہ ووتی : خواہیہ له بہر خاتری ئەو کردہ وہیہم (...) کہ تہنا بو تو ئەنجام داوہ ئەم دەرگایہ مان لئ بکہرہ وہ﴾ [صحیح البخاری رقم : (۲۲۷۲) و صحیح مسلم رقم : (۶۸۸۴)] .

۲ - تہ وہ سولی پئی نہ دراو (التوسل الممنوع) : کہ بریتیہ له : پارانہ وہ له مردوہ کان (دوعا و ہانا بو لا بردنیاں) و داوی پئداویستیہ کان لییان ، و ہکو چۆن له پوژگاری ئەمپوڈا ہیہ ، ئەمەش شیرکی گہورہیہ ، خوی پایہ بہرز فہرمویہ تی : ﴿وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذَا مِنَ الظَّالِمِينَ﴾ [یونس : (۱۰۶)] .

واتہ : ہاوار مہ کہرہ جگہ له خوا و لئی مہ پارپیرہ وہ کہ نہ دہ توانیت سوودت پئ بگہیہ نیت و نہ زیان ، وہ ئەگہر ئەمەت کرد - واتہ : ئەگہر ہاوارت کردہ غہیری خوا و لئی پارپاییتہ وہ - ئەوا تو له ستہ مکارہ ہا و ل بپیار دہرہ کانی .

(الظالمين : أي المشرکین ، واتہ : له موشریک و ہا و ل بپیار دہرہ کانی) .

۳ - بہ لام تہ وہ سول بہ خاتری پیغمبر (ﷺ) و ہکو ئەوہی بلیت : (خوی پەرہردگار له بہر خاتری پیغمبر (ﷺ) شیقام بدہ) ئەمہ بیدعیہ چونکہ :

- صہ حاجہ ئەمہیان نہ کردوہ ،

- وہ عومەر (رضی اللہ عنہ) تہ وہ سولی کرد بہ دوعای (عہباس) وہوہ له کاتیئدا کہ زیندوو بوو ، وہ تہ وہ سولی نہ کرد بہ پیغمبر وہوہ (ﷺ) له داوی مردنی ،

- ہر وہا ئەم تہ وہ سولہ ہندیئ جار سہردہ کیئیت بو شیرک ئەنجامدان ، ئەمەش کاتیئ روودہ دات ئەگہر باوہری وابت کہوا خوا پیویستی بہ واسیطہی مروث ہیہ و ہکو فہرمانرہوا و کاربہدہستہ کان ، چونکہ ئەمہ لئکچوواندی (تشیبہ) دروستکار (خالق) تی دایہ بہ دروسکراو (مہ خلق) .

پ ۲ / نایا دوعا و پارانهوه پیویستی به واسیطه ی مروّف ههیه ؟

وهلام / نهخیر دوعا و پارانهوه پیویستی به واسیطه ی مروّف نییه ، خوای پایه‌به‌رز فهرموویه تی : ﴿وَأِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ﴾ [البقرة : (۱۸۶)] .

واته : ئەه ی پیغه‌مبەر ئەگەر به‌نده‌کانم پرسیا ری منیان لیت کرد ئەوا من نزیکم لیتانه‌وه .

وه پیغه‌مبەر (ﷺ) فهرموویه تی : ((إِنَّكُمْ تَدْعُونَ سَمِعًا قَرِيبًا وَهُوَ مَعَكُمْ)) — أي بعلمه — [صحيح البخاري رقم : (۲۹۹۲)] وصحيح مسلم رقم : (۲۷۰۴) .

واته : ئیوه له که‌سیک ده‌پارینه‌وه که بیسه‌ره و نزیکه لیتانه‌وه و ئەو له گه‌لتانایه - واته : به زانستی‌یه‌وه - .

پ ۳ / نایا دروسته (جائزه) داوا ی دوعا بکه‌یت له که‌سانی زیندوو ؟

وهلام / به‌لئ دروسته داوا ی دوعا بکه‌یت له که‌سانی زیندوو نه‌ک مردوو .

خوای پایه‌به‌رز قسه‌ی له گه‌ل پیغه‌مبەر دا (ﷺ) کردوو له کاتیکدا که پیغه‌مبەر (ﷺ) زیندوو بووه و پی‌ی فهرموو : ﴿وَاسْتَعْفِرْ لِدُنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ﴾ [مُحَمَّد : (۱۹)] .

واته : ئەه ی پیغه‌مبەر داوا ی لیخوشبوون بکه بۆ تاوانه‌کانی خۆت و پیاوانی ئیماندار و ژنانی ئیمانداریش .

وه له وه فهرموو ده‌سه‌حیحه‌دا که (الترمذی) گپراویه‌ته‌وه هاتوو : ((أَنَّ رَجُلًا ضَرَبَ الْبَصْرَ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ : أَدْعُ اللَّهَ أَنْ يُعَافِيَنِي ...)) [صحيح سنن الترمذي رقم : (۳۵۷۸)] .

واته : پیاویکی نابینا (که چاوی کویر بوو) هات بۆ لای پیغه‌مبەر (ﷺ) و وتی : ئەه ی پیغه‌مبەری خوا (ﷺ) دوعام بۆ بکه و له خوا بۆم بیارپیره‌وه که‌وا چاوم چاک بکاته‌وه ...

پ ۴ / نایا واسیطه ی پیغه‌مبەر (ﷺ) بریتیه له چس ؟

وهلام / واسیطه ی پیغه‌مبەر (ﷺ) بریتیه له گه‌یاندنی دین و به‌رنامه‌که‌ی خوا بۆ به‌نده‌کانی ، خوای پایه‌به‌رز فهرموویه تی : ﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ﴾ [المائدة : (۶۷)] .

واته : ئەه ی پیغه‌مبەری خوا ئەوه بگه‌یه‌نه که بۆت دابه‌زیوو له په‌روه‌ردگارت‌ه‌وه .

وه پیغه‌مبەر (ﷺ) فهرموویه تی : ((اللَّهُمَّ اشْهَدْ)) جَوَابًا لِقَوْلِ الصَّحَابَةِ : (نَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ بَلَّغْتَ) [صحيح مسلم رقم : (۱۲۱۸)] .

واته : کاتیک که سه‌حابه‌کان به پیغه‌مبەریان (ﷺ) فهرموو : (ئیمه شایه‌تی ده‌ده‌ین که‌وا تو دین و په‌یامه‌که‌ی خوات گه‌یاند) پیغه‌مبەریش (ﷺ) فهرموی : خوایه تویش شاهد به له‌سه‌ر ئەمه .

پ ۵ / نایا داوا ی شه‌فاعه‌ت و تکا ی پیغه‌مبەری خوا (ﷺ) له کن بکه‌ین ؟

وهلام / داوا ی تکا و شه‌فاعه‌تی پیغه‌مبەر (ﷺ) له خوا ده‌که‌ین ، خوای پایه‌به‌رز فهرموویه تی : ﴿قُلْ لِلَّهِ الشَّفَاعَةُ جَمِيعًا﴾ [الزمر : (۴۴)] .

واته : ئەه ی پیغه‌مبەر پیا ی بلئ شه‌فاعه‌ت هه‌مووی هی خوایه .

وه پیغه‌مبەر (ﷺ) سه‌حابیه‌که‌ی فی‌رکرد که‌وا بلئت : ((اللَّهُمَّ شَفِّعْهُ فِيَّ)) [صحيح سنن الترمذي رقم : (۳۵۷۸)] .

واته : خوایه پیغه‌مبەر (ﷺ) بکه به شه‌فاعه‌تکار و تکا‌کارم .

هه‌روه‌ها پیغه‌مبەر (ﷺ) فهرموویه تی : ((إِنِّي اخْتَبَأْتُ دَعْوَتِي شَفَاعَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ لِمَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِي لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا)) [صحيح مسلم رقم : (۱۹۸)] .

واته : من دوعا تاييه ته گيراکه م هه لگرتوو ه بۆ تکا و شه فاعه ت کردن له پۆژی قیامه تدا بۆ ئه و که سانه ی که و له ئوممه ته که م ده مرن و هیچ شیرک ئه نجام ناده ن بۆ خوا .

پ ۶ / نایا داوا ی تکا و شه فاعه ت بکه ین له که سانی زیندوو ؟

وه لām / داوا ی تکا و شه فاعه ت له که سانی زیندوو ده که ین بۆ

کاروباره کانی دنیا ، خوا ی پایه به رز فه رموو یه تی : ﴿مَنْ يَشْفَعُ شَفَاعَةً حَسَنَةً يَكُنْ لَهُ نَصِيبٌ مِنْهَا وَمَنْ يَشْفَعُ شَفَاعَةً سَيِّئَةً يَكُنْ لَهُ كِفْلٌ مِنْهَا﴾ — أي نَصِيبٌ مِنْ وَرَثَتِهَا — [النساء : (۸۵)] .

واته : هه رکه سیك تکا و شه فاعه تیکی چاک بکات - له دنیا دا - ئه و به شیك له شه فاعه تی بۆ هیه - له قیامه تدا - وه هه رکه سیك شه فاعه تیکی خراب بکات - له دنیا دا - ئه و به شیك له تاوانی ئه و شه فاعه ته ی بۆ هیه - له قیامه تدا - .

وه پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموو یه تی : ((اشفعوا تُؤجروا)) [صحیح البخاری رقم : (۱۴۳۲) و صحیح مسلم رقم : (۲۶۲۷)] .

واته : تکا و واسیطه و شه فاعه ت بکه ن - بۆ که سانی تر له کاری خیر و چاکه دا - ئه و پادا شتان ده دریته وه .

پ ۷ / نایا زیاده بخینه سه ر مه دح و وه سف کردن ی پیغه مبه ر (ﷺ) ؟

وه لām / نه خیر زیاده ناخینه سه ر مه دح و وه سف کردن ی پیغه مبه ر (ﷺ) ، خوا ی پایه به رز فه رموو یه تی : ﴿قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهُ وَاحِدٌ فَمَن كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا﴾ [الكهف : (۱۱۰)] .

واته : ئه ی پیغه مبه ر پێیان بلێ : من ته نها مرۆفێکم وه کو ئیوه به لām من (وه حی / سه روش) م بۆ دیت که و په رسته روه که ی ئیوه ته نها یه ک په رسته روه ، جا هه ر که سیك ئومیدی ئه وه ی هیه که بگاته خوا ی په روه ردگاری ئه و با کرده وه ی چاکه بکات و له په رستنی په روه ردگاری که س نه کات به شه ریکی .

وه پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموو یه تی : ((لا تُطروني كما أطرت النصارى عيسى ابن مريم ، فإنما أنا عبدٌ فقولوا : عبدُ اللهِ ورسولُهُ)) — الإطراء : هو المبالغة في المدح — [صحیح البخاری رقم : (۳۴۴۵)] .

واته : زیاده په وه ی مه که ن له مه دح و وه سف کردن دا وه کو چۆن گا وره کان (نصاری) زیاده په و پێیان کرد له وه سفی (عیسی) ی کوپی (مریم) دا ، چونکه من ته نها عه بدی خوا م بۆیه ئیوه ش بلێن : عه بدی خوا و پیغه مبه ره که ی (ﷺ) * .

جیهاد و دۆستایه تی و هوکم کردن

(الجهاد والولاء والحكم)

پ ۱ / نایا هوکم ی جیهاد و تیکۆشان له پێناوی خوا دا بریتیه له چس ؟

وه لām / جیهاد و تیکۆشان له پێناوی خوا دا فه رزه به مال و گیان و زمان ، خوا ی پایه به رز فه رموو یه تی : ﴿انْفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالًا وَجَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ [التوبة : (۴۱)] .

* ئه هلی سوننه باوه رپیان وایه که و (محمد ﷺ) : (عبدٌ لا يُعبد) واته : عه بدی خوا یه و نابیت به رسته ریت ، (ورسولٌ يُطسأع ولا يُعصى) واته : له گه ل ئه وه شدا پیغه مبه ری خوا یه و ده بیت گوێرا یه لی فه رمانه کانی بکریت و سه رپێچی نه کریت - وه رگێر -

واته : ده رچن بۆ جيهاد له کاتی پیری و لاویدا .. وه له کاتی تهنگانه و کراوهیه تیدا .. وه له کاتی گورجوگۆلی و سستیدا .. وه له کاتی گه رمی و ساریدیدا ، وه جيهاد بکهن و تیبکویشن به مال و گیانتان له پیناوی خوادا ئەمه چاکتره بۆتان ئەگەر ئیوه دهزانن .

وه پیغه مبهەر (ﷺ) فهرموویه تی : ((جَاهِدُوا الْمُشْرِكِينَ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ وَالسِّتِ كُمْ)) [صحیح أبی داود رقم : (۲۵۰۴) .

واته : جيهاد بکهن له گه ل موشریک و هاوه لپریارده ره کاندایه مال و گیان و زمانتان .

پ ۲ / نایا دۆستایه تی (الولاء) بریتیه له چس ؟

وه لām / دۆستایه تی بریتیه له : خۆشه ویستی و پشتیوانی کردن و سه رخستن ، خوای پایه بهرز فهرموویه تی : ﴿وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ﴾ [التوبة : (۷۱) .

واته : پیاوانی ئیماندار و ئافره تانی ئیماندار هه ندیکیان دۆستی هه ندیکی تریانن .

وه پیغه مبهەر (ﷺ) فهرموویه تی : ((الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا)) [صحیح البخاری رقم : (۴۸۱) و صحیح مسلم رقم : (۲۵۸۵) .

واته : ئیماندار بۆ ئیماندار وه کو بینا وایه هه ندیکی هه ندیکی تری توندوتۆل تر ده کات .

پ ۳ / نایا دۆستایه تی و پشتیوانی کردن و سه رخستن کافر و بن باوه په کان دروسته ؟

وه لām / نه خیر دۆستایه تی و پشتیوانی کردن و سه رخستن کافر و بن باوه په کان دروست نه یه ، خوای پایه بهرز فهرموویه تی : ﴿وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾ [التوبة : (۲۳) .

واته : هه رکه سیکی له ئیوه دۆستایه تی هه بیته بۆ ئەوان - واته بۆ کافره کان - ئەوا ئەو که سانه که سانیکی سته مکارن .

وه پیغه مبهەر (ﷺ) فهرموویه تی : ((إِنَّ آلَ بَنِي فُلَانٍ لَيْسُوا بِأَوْلِيَاءِي)) [صحیح البخاری رقم : (۵۹۹۰) و صحیح مسلم رقم : (۲۱۵) .

واته : بنه ماله ی فلان له دۆستانی من نین .

پ ۴ / نایا وه لسی و دۆستی خوا کیه ؟

وه لām / دۆستی خوا بریتیه له : که سیکی ئیماندار و له خوا ترس و خۆپاریزی له تاوان ، خوای پایه بهرز فهرموویه تی : ﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ * الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ﴾ [يونس : (۶۲-۶۳) .

واته : ئاگادار به دۆستان و ئه ولیاکانی خوا نه ترسیان له سه ره و نه خه م و په ژاره شیان هه یه ، ئەوانه ی که ئیمانیا ن هیناوه و له خوا ده ترسن و خۆ پاریزی ده کهن له تاوان .

وه پیغه مبهەر (ﷺ) فهرموویه تی : ((إِنَّمَا وَلِيُّ اللَّهِ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ)) [صحیح البخاری رقم : (۵۹۹۰) و صحیح مسلم رقم : (۲۱۵) .

واته : به لکو دۆستی من بریتیه له خوا و ئیمانداره چاکه کان .

پ ۵ / نایا موسلمانان به چس دادوه ری و حوکمپانی بکهن ؟

وه لām / موسلمانان دادوه ری و حوکمپانی ده کهن به قورئان و فهرموده سه حیحه کانی پیغه مبهەر (ﷺ) ، خوای پایه بهرز فهرموویه تی : ﴿وَأَنْ أَحْكَمَ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ﴾ [المائدة : (۴۹) .

واته : حوکمپانی له نیوانیاندا بکه به وه ی که خوا دایبه زاندووه .

وہ پیغمبر (ﷺ) فرمودیہ تی : ((عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكِ)) [صحیح مسلم رقم : (۷۷۰)] .
 واتہ : ئەى خواى زانا بە شتە پەنھانى و بەرچاوەكان تۆ بە تەنھا حوكمپرانى نىوان بەندەكانت دەكەيت .

كردهوه كردن به قورئان و سوننهت

پ ۱ / نایا بو چى خوا قورئانى دابهزاندووه ؟

وه لام / خوا قورئانى دابهزاندووه بو ئەوهى كردهوهى پى بركيت ، خواى پايه بهرز فرمودیہ تی : ﴿اتَّبِعُوا مَا
 أَنْزَلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ﴾ [الأعراف : (۳)] .

واته : شوینی ئەوه بکەون که بۆتان دابهزینراوه له لایەن خواى پەروردگار تانەوه ، وه جگه له خوا که سانیکى
 تر مه کهن به دوستى خۆتان و شوینی ههواوئاره زوو ههکانیان بکەون و وازینن له وهقهى که بۆتان دابهزیوو له
 خواوه ، نيوه کهم جارێک بیر دهکەنهوه !

وه پیغمبر (ﷺ) فرمودیہ تی : ((اقْرَأُوا الْقُرْآنَ وَاَعْمَلُوا بِهِ وَلَا تَأْكُلُوا بِهِ)) [صحیح رواه أحمد رقم : (۳ / ۴۲۸ و ۴۴۴) ،
 صححه الألبانی فی سلسله الأحادیث الصحیحة رقم : (۲۶۰)] .

واته : قورئان بخویننهوه و كردهوهى پى بکەن وه به قورئان کاسپی مه کهن* .

پ ۲ / نایا حوکمی كردهوه كردن به فرمودههى صحیح چیه ؟

وه لام / كردهوه كردن به فرمودههى صحیح فهرز و واجبه ، خواى پايه بهرز فرمودیہ تی : ﴿وَمَا آتَاكُمُ
 الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾ [الحشر : (۷)] .

واته : ئەوهى که پیغمبر هیناویه تی بۆتان نیوه لى وه رېگرن و ئەوهشى که قه دهغهى کردووه لی تان ئەوا
 وازی لی بینن ، وه له خوا بترسن و خۆپاریزی بکەن له تاوان چونکه به تهكیدی سزای خوا توونده .

وه پیغمبر (ﷺ) فرمودیہ تی : ((عَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمُهَدِّدِينَ تَمَسَّكُوا بِهَا ...))
 [صحیح رواه أحمد رقم : (۴ / ۱۲۶ - ۱۲۷) ، صححه الألبانی فی صحیح الجامع الصغیر رقم : (۲۵۴۹)] .

واته : په یوه ست بن به سوننه تی من و سوننه تی جینیشینه ژیر و هوشمەند و هیدایه تداراوه کانمه وه و دهستی

پیوه بگرن .

* **بیر خستنه وهیهك** : پیغمبر (ﷺ) سه بارهت به قورئان فرمودیہ تی : ((لا تأكلوا به)) واته : قورئان مه کهن به که رهسته یهك بو پاره په پیدای
 کردن و نان دەرکردن و تیکه پى خواردن !!!

جا ئەگەر نيمه بروانينه رهفتارى هه نديك له وه که سانهى کهوا قورئان خویندیان کردووه به پيشه وه سهيلهى پاره و نان و مال په پیدای کردن
 و له ته عزى و سه رقه بران و بۆنه ناشه رعى به کاندای قورئان به پاره ده خوینن ! ده بینن ده قوادهق ئەم فرموده یه ده سه لمیت به سه ریاندا
 !!!

هه روهها پیغمبر (ﷺ) فرمودیہ تی : ((تَعَلَّمُوا الْقُرْآنَ ، وَسَلُّوا اللَّهَ بِهِ الْجَنَّةَ قَبْلَ أَنْ يَتَعَلَّمَهُ قَوْمٌ يَسْأَلُونَ بِهِ الدُّنْيَا ، فَإِنَّ الْقُرْآنَ يَتَعَلَّمُهُ ثَلَاثَةٌ : رَجُلٌ
 يَبَاهِي بِهِ ، وَرَجُلٌ يَسْتَأْكُلُ بِهِ ، وَرَجُلٌ يَقْرَأُ اللَّهَ)) [سلسله الأحادیث الصحیحة رقم : (۲۵۸)] .

واته : فیرى قورئان ببن ، و داواى به هه شتى پى بکەن له خوا پيش ئەوهى خه لکانیک فیرى ببن بو ئەوهى دونیای پى داوا بکەن ، چونکه
 سى کهس فیرى قورئان ده بیئت : پیاویک شانازی پیوه ده کات ، و پیاویک پى ده خوات - واته : نان و خواردنى پى دهره کات - ، وه پیاویک
 ده یخوینیت بو خوا - وه رگیتر -

۳ / نایا دهنوانین دهستبهداری فرموده ببین به دست گرتن به قورئانهوه ؟

وهلام / نهخير ناتوانين دهستبهداری فرموده ببین به دست گرتن به قورئانهوه ! خواى پايه‌بهرز فرموده‌تى : ﴿وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ﴾ [النحل : (۴۴)] .
 واته : ئيمه قورئانمان بۆ تۆ دابه‌زاندووه بۆ ئه‌وهى پرونى كه‌يته‌وه بۆ خه‌لك ئه‌وهى كه بۆيان دابه‌زيوه و به‌لكو بېرېكه‌نه‌وه .

وه پيغه‌مبهر (ﷺ) فرموده‌تى : ((أَلَا وَإِنِّي أَوْتَيْتُ الْقُرْآنَ وَمِثْلَهُ مَعَهُ)) [صحيح أبي داود رقم : (۴۶۰۴) — ومسند أحمد رقم : (۱۶۵۴۶) واللفظ له —] .

واته : ئاگادار بن به ته‌ئكيدى من قورئان و هاوشيوه‌كه‌يم (واته : فرموده‌كان) پيكه‌وه پي‌دراوه .

۴ / نایا هيچ قسه‌يه‌ك پيش بخه‌ين به سهر فرموده‌ى خوا و پيغه‌مبهر كه‌يدا (ﷺ) ؟

وهلام / نهخير هيچ قسه‌يه‌ك پيش ناخه‌ين به سهر فرموده‌ى خوا و پيغه‌مبهر كه‌يدا (ﷺ) ، خواى پايه‌بهرز فرموده‌تى : ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْدُمُوا بَيْنَ يَدَيْ اللَّهِ وَرَسُولِهِ﴾ [الحجرات : (۱)] .
 واته : ئه‌ى ئه‌و كه‌سانه‌ى كه‌وا ئيمانتان هيئاوه هيچ قسه و گوفتاريك پيش مه‌خن له ئاستى فرموده‌ى خوا و پيغه‌مبهر كه‌يدا (ﷺ) .

وه پيغه‌مبهر (ﷺ) فرموده‌تى : ((لَا طَاعَةَ لِمَخْلُوقٍ فِي مَعْصِيَةِ الْخَالِقِ)) [صحيح رواه الطبراني رقم : (۱۴۷۹۵) ، صححه الألباني في صحيح الجامع الصغير رقم : (۷۵۲۰)] .

واته : گوئ‌پايه‌لى ناكريت بۆ هيچ مه‌خلوق و دروستكراويك له سه‌رپيچى خواى به‌ديه‌ينه‌ردا .

وه (ابن عباس) فرموده‌تى : (أَحْشَى أَنْ تَنْزِلَ عَلَيْكُمْ حِجَارَةٌ مِنَ السَّمَاءِ ! أَقُولُ لَكُمْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ، وَتَقُولُونَ : قَالَ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ !!!) . واته : ده‌ترسم به‌رد له ئاسمانه‌وه داباريته سه‌رتان ! من ده‌لئيم : پيغه‌مبهرى خوا فرموده‌تى ، كه چى ئيوه له به‌رامبه‌ريدا ده‌لئين : ئه‌بو به‌كر و عومهر فرموده‌يه‌انه !!!

۵ / نه‌گهر جياوازي كه‌وته نيوانمانه‌وه نایا چى بكه‌ين ؟

وهلام / نه‌گهر جياوازي كه‌وته نيوانمانه‌وه ئه‌وا ده‌گه‌رپينه‌وه بۆ لای قورئان و فرموده سه‌حيحه‌كانى پيغه‌مبهر (ﷺ) ، خواى پايه‌بهرز فرموده‌تى : ﴿فَإِنْ تَنَارَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا﴾ [النساء : (۵۹)] .

واته : نه‌گهر كي‌شه و ناكوكى و جياوازي كه‌وته نيوانتانه‌وه له شتيكدا ئه‌وا بيگيڤنه‌وه بۆ لای خوا و پيغه‌مبهر [واته : بۆ لای قورئان و فرموده سه‌حيحه‌كانى پيغه‌مبهر (ﷺ)] نه‌گهر ئيوه ئيمانتان هه‌يه به‌ خوا و به‌ پوژى دوايى ئا ئه‌م گيڤانه‌ويه چاكتره و سه‌رئه‌نجامه‌كeshى باشتره .

وه پيغه‌مبهر (ﷺ) فرموده‌تى : ((عَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمُهَدِّدِينَ تَمَسَّكُوا بِهَا ...)) [صحيح رواه أحمد رقم : (۱۲۶ / ۴) — (۱۲۷) ، صححه الألباني في صحيح الجامع الصغير رقم : (۲۵۴۹)] . واته : په‌يوه‌ست بن به سوننه‌تى من و سوننه‌تى جيڤيشينه ژير و هو‌شمه‌ند و هيدايه‌تدراوه‌كانمه‌وه و ده‌ستى پيوه‌بگرن .

* مه‌به‌ستى ئه‌ويه كه قسه‌ى (ئه‌بو به‌كر و عومهر) پيش فرموده‌ى پيغه‌مبهرى خوا (ﷺ) ناخريت و به قسه‌ى تانه‌نه‌ت ئه‌وانيش به‌ره‌لستى فرموده‌ى پيغه‌مبهرى خوا (ﷺ) ناكريت و په‌تناكريته‌وه ! چ جاي قسه و گوفتار و كردارى كه‌سانى كه له خوارووى (ئه‌بو به‌كر و عومهر) هوه‌ن !!!

پ ۶ / نایا چۆن خوا و پیغهمبهره کهیت (ﷺ) خۆش دهویت ؟

وه لّام / خوا و پیغهمبهره کهیم (ﷺ) خۆش دهویت به گوی پرایه لی کردنیان و به شوینکه وتنی فرمانه کانیان ،
خوای پایه بهرز فهرموویه تی : ﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ [آل عمران : (۳۱)] .

واته : ئەه ی پیغهمبهر پییان بلّی : ئەگەر ئیوه خواتان خۆش دهویت ئەوا شوینی من بکهون [له پاداشتی ئەمه شدا] خوا خۆشتانی دهویت و له تاوانه کانتان خۆشده بییت ، خواش لی بوورده و به بهزییه .
وه پیغهمبهر (ﷺ) فهرموویه تی : ((لا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنَ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ)) [متفق علیه / صحیح البخاری رقم : (۱۵) و صحیح مسلم رقم : (۴۴)] .
واته : هیچ کهسیک له ئیوه ئیمانی نییه تاوه کو من خۆشه ویستتر نهیم له لای له باوکی و له مندا له کانی و له هه موو خه لک .

پ ۷ / نایا واز بیین له کرده وه کردن و پشت بهستین به قه دهه ؟

وه لّام / نه خیر وازناهیین له کرده وه کردن ، خوای پایه بهرز فهرموویه تی : ﴿فَأَمَّا مَنْ أَعْطَىٰ وَاتَّقَىٰ * وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَىٰ * فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَىٰ﴾ [اللیل : (۵ - ۷)] .

واته : به لّام ئەو که سه ی که وا ده به خشیت و خۆپاریزی ده کات له تاوان و له خوا ده ترسیت ، وه باوه ری هه یه به (لا إلهَ إِلاَّ اللهُ / واته : هیچ په رستراویک نییه شایسته ی په رستن بییت جگه له خوا - الله - نه بییت) ، ئەوا هه موو چاکه کاری به کی بو ئاسان ده کهین و یارمه تی ده دهین بو ئەنجامدانی هه موو خیریک و دوورکه وتنه وه له هه موو خراپه یه ک .

وه پیغهمبهر (ﷺ) فهرموویه تی :

((اعملوا فكلٌ ميسرٌ لما خُلِقَ له)) [صحیح البخاری رقم : (۴۹۴۹) و صحیح مسلم رقم : (۲۶۴۷)] .

واته : کرده وه بکهن چونکه هه موو کهسیک به ریخواوه بو ئەوه ی که بو ی دروستکراوه .

سوننهات و بیدعه

پ ۱ / نایا له دیندا بیدعه ی چاک (بدعة حسنة) هه یه ؟!!!

وه لّام / نه خیر له دیندا بیدعه ی چاک (بدعة حسنة) نییه - به لکو هه موو بیدعه یه ک خراپه و گومپراییه - ،
به لگه ش خوای پایه بهرز فهرموویه تی : ﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾ [المائدة : (۳)] .

واته : ئەمرو من دینه که تانم بو کامل کرد و نیعمه تی خۆم به ته واوی دابه سه رتانا و به ئیسلامیش پازی بووم بییت به دین و ئایینتان .

وه پیغهمبهر (ﷺ) فهرموویه تی : ((وكلٌ بدعةٍ ضلالةٍ ، وكلٌ ضلالةٍ في النار)) [صحیح رواه أحمد رقم : (۴) / ۱۲۶ - (۱۲۷) ، صححه الألبانی فی صحیح الجامع الصغیر رقم : (۲۵۴۹)] .

واته : هه موو بیدعه یه ک گومپراییه ، و هه موو گومپراییه کیش له ئاگری دۆزه خدایه .

۲ / نایا بیدعه له دیندا بریتیه له چس ؟

وهلام / بیدعه له دیندا بریتیه له وهی که زیادهیهك بختیه سهری یان نوقسانییهکی تیدا بکھیت ، خوی پایهبرز ئینکاری بیدعه کردنی کردوه له سهر موشریک و هاوهل بریاردهرهکان و فهرموویهتی : ﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ﴾ [الشوری : (۲۱)] .

واته : موشریک و هاوهل بریاردهرهکان چه ندین شهریک و هاوهلیان بو خویان داناوه کهوا شتانیکیان بو ده شرعیئن له دیندا* له وانهی که خوا رییهی پی نه داوه و پیی پازی نییه .
وه پیغه مبهر (ﷺ) فهرموویهتی : ((مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ)) [صحيح البخاري رقم : (۲۶۹۷)] وصحيح مسلم رقم : (۱۷۱۸) .

واته : هه رکه سیك شتیك - بیروباوه ریك یان کرده وهیهك - له م دینهی ئیمه دا دابهینیت که فه رمانی ئیمه ی له سهر نه بیئت ئه و ئه و شته ره تده کریته وه .
(رَدٌّ : غیر مقبول ، واته : قه بول ناکریت) .

۳ / نایا له ئیسلامدا سوننه تی چاک (سنة حسنة) ههیه ؟

وهلام / به لئ له ئیسلامدا سوننه تی چاک (سنة حسنة) ههیه .
پیغه مبهر (ﷺ) فهرموویهتی : ((مَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً حَسَنَةً فَلَهُ أَجْرُهَا وَأَجْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا مِنْ بَعْدِهِ ، مَنْ غَيْرِ أَنْ يَقْضَى مِنْ أَجْرِهِمْ شَيْءٌ...)) [صحيح مسلم رقم : (۱۰۱۷)] .

واته : هه رکه سیك له ئیسلامدا سوننه تیکی (واته : کرده وهیهکی) چاک زیندوو بکاته وه ئه و پاداشتی ئه و کرده وهیهی ده ست ده که ویت و پاداشتی ئه وان هه که و کرده وهی پی ده که ن له دوا ی خوی ، به بی ئه وهی له پاداشتی ئه وان ههچ که م بیته وه .

۴ / نایا کهس موسلمانان سهر ده که ون ؟

وهلام / کاتیک موسلمانان سهر ده که ون ئه گه ر بگه ری نه وه بو لای په پیره و کردنی کتیبه که ی خوی په روه ردگاریان (قورئان) ، و سوننه تی پیغه مبه ره که یان (ﷺ) ، و ده ست بدنه بلاو کرده وهی یه که خوا په رستی (نشر التوحید) ، و ئاگادار کرده وه و وریا کرده وهی خه لکی له شیری که به هه موو شیوازه کانییه وه ، و خویان ئاماده بکه ن بو روبه پروبوونه وهی دوورمه کانیان به و هیزه ی که له توانایاندا ههیه ، خوی پایه ببرز فهرموویهتی : ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَنصُرُوا اللَّهَ يَنصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ﴾ [مُحَمَّد : (۷)] .

واته : ئه ی ئه و که سانه ی که و ئیمانتان ههیه ئه گه ر ئیوه دینه که ی خوا سه ربخن ئه و خواش ئیوه سه رده خات و پیئان جیگیر ده کات .

هه روه ما فهرموویهتی : ﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلِيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلِيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا﴾ [النور : (۵۰)] .

* وهك شريك و بیدعه و هه رامکردنی شتانیک که خوا هه لالی کردوو و هه لالکردنی شتانیک که خوا هه رامی کردوو به پیی هه و اوئاره نووی خویان .

واته : خوا پهیمانی داوه به و کهسانه ی که ئیمانیا ن هیئاوه له ئیوه و کردهوه ی چاکه ده که ن کهوا نیشته جی و جیگیریا ن بکات له زهویدا ههروه کو چۆن ئهوانه ی پیش ئهوانی نیشته جی و جیگیر کرد و دینه که یان بو جیگیر و دامه زراو بکات ئه و دینه ی کهوا پازی بووه پیی بۆتان و له دوا ی ئهوه ئه و ترسه ی که هه یانه بۆیا ن بگۆرپه وه به ئه من و ئاسایش بۆ ئه وه ی به ته نها من به رستن و و هیچ شیرکم بو ئه نجامنه دن .

دوعای گهرا

پهغه مبه ر (ﷺ) فه رموویه تی : ((ما أصابَ أحداً همُّ ولا حَزَنٌ فقال :

اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ ، وابنُ عَبْدِكَ ، وابنُ أُمَّتِكَ ، ناصِيَتِي بِيَدِكَ ، ماضٍ فِيَّ حُكْمُكَ ، عَدْلٌ فِيَّ قَضَاؤُكَ ، أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ ، سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَكَ ، أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ ، أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِي كِتَابِكَ ، أَوْ اسْتَأْثَرْتَ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ ، أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رِيْعَ قَلْبِي وَنُورَ صَدْرِي وَجَلَاءَ حُزْنِي وَذَهَابَ هَمِّي .

إِلَّا أَذْهَبَ اللَّهُ هَمَّهُ وَحُزْنَهُ وَأَبْدَلَهُ مَكَانَهُ فَرِحًا)) [صحيح رواه أحمد رقم : (۱ / ۳۹۱) ، صححه الألباني في سلسلة الأحاديث الصحيحة رقم : (۱۹۹)] .

واته : هه رکه سیک غه م و په ژاره و نا په حه تی به کی تووش ببیت و بلیت :

خوایه من بهنده ی تۆم ، و کورپی پیاویکم که بهنده ی تۆیه ، و کورپی ئافره تیکم که بهنده ی تۆیه ، پیشه سه رم له دهستی تۆدایه ، حوکمی تۆ به سه رمدا پهیره وکراوه ، بریاری تۆ به سه رمدا راست و دادپهروه رانه یه ، داوات لیده که م به هه مو ناویک که ناوی خۆت پی ناوه ، یان فیری که سیکت کردوو له دروستکراوه کانت ، یان داتبه زاندوو له کتیبه که تدا ، یان تایبه تت کردوو به خۆته وه له زانستی غه ییدا لای خۆت ، کهوا قورئان بکه ییت به به هاری دلم و رووناکی سینگم و هه لگری په ژاره م و لابه ری غه م .

ئیللا خوا غه م و په ژاره ی لاده بات و له جی ئه وه دا ده یگۆرپه وه به دل فراوانی .

